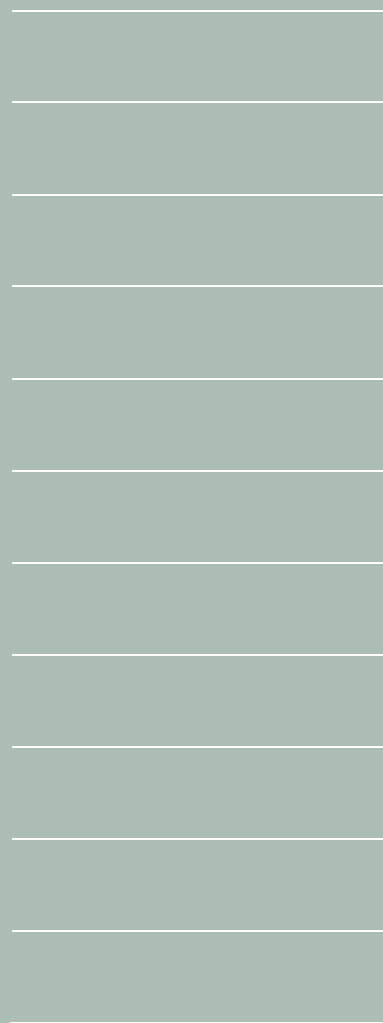

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

PASKOLŲ TURINČIŲ NAMŲ ŪKIŲ FINANSINĖS BŪKLĖS APŽVALGA

2018

ISSN 2335-8114 (ONLINE)

PASKOLŲ TURINČIŲ NAMŲ ŪKIŲ
FINANSINĖS BŪKLĖS
APŽVALGA
2018

Apžvalgą parengė Lietuvos banko Ekonomikos ir finansinio stabilumo tarnyba.

Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.

© Lietuvos bankas, 2018

METODIKOS PASTABOS

Paskolų turinčių namų ūkių finansinės būklės stebėseną ir nuolatinę duomenų apie namų ūkius analizę yra svarbi vertinant kredito įstaigų veiklos riziką, tiriant finansų sistemos būklę ir stabilumą. Siekdamas užpildyti namų ūkių tyrimų spragą, Lietuvos bankas 2013 m. pradžioje sukūrė Namų ūkių finansinės stebėsenos informacinę sistemą. Šioje apžvalgoje naudoti nuasmeninti šios sistemos duomenys.

Namų ūkių finansinės stebėsenos informacinė sistema (NŪFSIS) – tai informacinė sistema, sujungianti Lietuvos banko Paskolų rizikos duomenų bazės (PRDB), Gyventojų registro tarnybos duomenų bazės ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos duomenų bazės (toliau – „Sodra“) informaciją.

Namų ūkių finansinės būklės apžvalga apima tik paskolų turinčius fizinius asmenis, Lietuvos Respublikos rezidentus, apie kuriems suteiktas paskolas informacija pateikta į PRDB. Duomenis į PRDB apie paskolos gavėjus ir jiems suteiktas paskolas teikia Lietuvos Respublikoje įregistruoti bankai (kartu jie teikia ir savo kontroliuojamųjų įmonių – lizingo bendrovių – duomenis), užsienio bankų filialai, Lietuvos centrinė kredito unija, kredito unijos, vartojimo kredito davėjai, tarpusavio skolinimo platformos. Paskolų turintis namų ūkis (toliau – namų ūkis) apibrėžiamas kaip paskolų turintis fizinis asmuo, jo sutuoktinis (jei asmuo susituokęs) ir abiejų sutuoktinių bendrai bei su kitais asmenimis turimi vaikai iki 18 metų. 2017 m. pabaigoje tokių namų ūkių NŪFSIS duomenų bazėje buvo 641 tūkst.

Šioje apžvalgoje namų ūkių draudžiamųjų pajamų suma nėra tapati jo faktinėms pajamoms ir apima valstybinio socialinio draudimo įmokų bazę bei namų ūkiui per ataskaitinį laikotarpį priskirtas vienkartinę ir nuolatinę išmokų sumas. Tai yra draudžiamosios pajamos, apibrėžiamos kaip visos fizinio asmens pajamos, iš kurių Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatyme nustatyta tvarka skaičiuojamos ir privalo būti sumokamos valstybinio socialinio draudimo įmokos, taip pat apskaičiuotos ligos, motinystės, tėvystės, motinystės (tėvystės), profesinės reabilitacijos, ligos dėl nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų valstybinio socialinio draudimo pašalpos bei nedarbo valstybinio socialinio draudimo išmokos. Minėtos pajamos šioje apžvalgoje toliau vadinamos draudžiamosiomis pajamomis. Į apžvalgą nepatenka informacija apie pajamas asmenų, dirbančių su verslo liudijimais, gaunančių dividendus ar pajamas iš užsienio, ir kitas pajamas, kurios nefiksuoja „Sodros“ duomenų bazėje. Informacija pateikiama apie pajamas neatskaičius mokesčių.

Šioje apžvalgoje visuomet kalbama apie unikalias paskolas. Skirtingi namų ūkiai gali turėti tą pačią unikalią paskolą. Toku atveju paskola priskiriama kiekvienam šią paskolą turinčiam namų ūkiui, tačiau paskolos suma ir likutis dalijama proporcingai pagal gaunamas draudžiamąsias pajamas. Jei nė vienas iš tokių namų ūkių negauna draudžiamųjų pajamų, paskolos suma dalijama iš ją gavusių namų ūkių skaičiaus.

Paskolos įsipareigojimų vykdymas laikomas vėluojančiu, jeigu įmokos nemokamos ilgiau nei 60 dienų.

Apžvalgoje naudojami 2011–2017 m. PRDB duomenys yra nepalyginami su ankstesnių laikotarpių duomenimis, nes 2011 m. lapkričio mėn. įsigaliojo PRDB tvarkymo taisyklių pakeitimai (sumos riba, nuo kurios reikia pranešti apie paskolą, sumažėjo nuo 14,5 tūkst. iki 300 Eur). Lentelėse ir paveiksluose minėto laikotarpio duomenys pateikti kitos spalvos fone. 2015 m. eurui tapus Lietuvos nacionaline valiuta, į duomenų bazę papildomai buvo įtrauktos paskolos, ne mažesnės negu 200 Eur. Dėl šios priežasties iki 2015 m. skelbtose apžvalgose skelbti rodikliai nėra išsamiai palyginami. Be to, 2016 m. duomenis į PRDB pradėjo teikti vartojimo kredito davėjai ne kredito įstaigos (įskaitant tarpusavio skolinimo platformas), todėl vartojimo paskolų duomenys yra nepalyginami su ankstesnių laikotarpių duomenimis.

Dėl metodikos skirtumų šios apžvalgos rodikliai ne visiškai sutampa su pinigų finansų įstaigų balanso, palūkanų normų ir kredito įstaigų finansinės atskaitomybės duomenimis.

Šios apžvalgos priedą su duomenų lentelėmis *Excel* formatu galite rasti Lietuvos banko interneto [svetainėje](#).

APŽVALGOS REZULTATAI

Remiantis NŪFSIS duomenimis, 2017 m. pabaigoje Lietuvos namų ūkiai turėjo 1,3 mln. paimtų, bet dar negražintų paskolų, kurių vertė sudarė 8,5 mlrd. Eur. Vertinant pagal skaičių, didžiausią namų ūkiams tenkančių paskolų dalį (47,9 %) sudarė vartojimo paskolos. Hipotekos paskolos, apimančios ne tik paskolas būstui įsigyti, bet ir kitos paskirties paskolas, kurių užstatas yra nekilnojamasis turtas, sudarė 17,0 proc. visų namų ūkių turėtų paskolų skaičiaus. Finansinė nuoma (lizingas) sudarė 2,7, o kiti įsipareigojimai (pvz., sąskaitos kreditas, išsimokėtinai parduotas turtas) – 32,3 proc. visų namų ūkių turimų paskolų. Vertinant pagal paskolų vertę, didžiausią dalį (86,0 %) sudarė hipotekos paskolos (7,3 mlrd. Eur), kurių bendra vertė buvo 0,2 mlrd. Eur didesnė negu prieš metus.

Analizuojamuoju laikotarpiu gyventojai skolinosi aktyviai. Iš viso namų ūkiams buvo suteikta 456 tūkst. naujų paskolų ir tai buvo 15,7 proc. daugiau negu 2016 m. Didžiausią įtaką naujai suteiktų paskolų skaičiaus augimui darė vartojimo paskolos, kurių skaičius per metus padidėjo 18,0 proc. Taip pat didėjo hipotekos (2,7 %) ir kitų (14,4 %) paskolų skaičius, o finansinės nuomos (lizingo) šiek tiek sumenko (–6,9 %). Suteiktų naujų paskolų namų ūkiams vertė 2017 m. sudarė 1,9 mlrd. Eur ir per metus išaugo dešimtadaliu, o sparčiausiai – beveik ketvirtadaliu – padidėjo naujai suteiktos vartojimo paskolos.

Vidutinis namų ūkis per 2017 m. padidino skolinimosi apimtį ir pailgino skolinimosi gražinimo trukmę. Finansinės nuomos (lizingo) paskolų pradinė suma, nurodyta sutartyje, 2017 m. padidėjo 2,6 tūkst. ir sudarė 12,4 tūkst. Eur. Vidutinė hipotekos sutarties suma per metus šiek tiek ūgtelėjo (1,6 tūkst. Eur) ir sudarė 50,1 tūkst. Eur (vartojimo paskolos padidėjo 58 Eur iki 1,4 tūkst. Eur). 2017 m. vidutinis suteiktų naujų hipotekos paskolų svertinis gražinimo laikotarpis ilgėjo pusmečiu ir sudarė 24 m. 6 mėn. Finansinės nuomos (lizingo) atveju šis rodiklis sudarė 5 m. ir 1 mėn., o vartojimo paskolų – 3 m. ir 10 mėn. Trumpėjo (1,5 m.) tik kitų paskolų ir kreditų svertinis gražinimo laikotarpis – iki 6 m. ir 1 mėn.

2017 m. vidutinis suteiktų naujų hipotekos paskolų ir įkeisto turto vertės santykis sudarė 77,5 proc. ir per metus neženkliai padidėjo (nuo 75,9 proc.). Bendras hipotekos paskolų vertinimas parodė, kad namų ūkiai, turintys tokias paskolas, bankams buvo įkeitę beveik du kartus didesnės vertės turtą. T. y. bendra hipotekos paskolų užtikrinimo priemonių vertė (įskaitant ir kitą nei nekilnojamasį turtą) sudarė 15,2 mlrd. Eur, o tokių paskolų yra suteikta už 7,3 mlrd. Eur. 10,5 tūkst. namų ūkių (arba 5,6 proc.), turinčių hipotekos paskolą, bankams įkeisto turto vertė buvo mažesnė nei likusi mokėti paskolos vertė. Šių namų ūkių įkeisto turto vertė sudarė 274 mln. Eur, tačiau bankams šie namų ūkiai tebebuvo skolingi 425 mln. Eur.

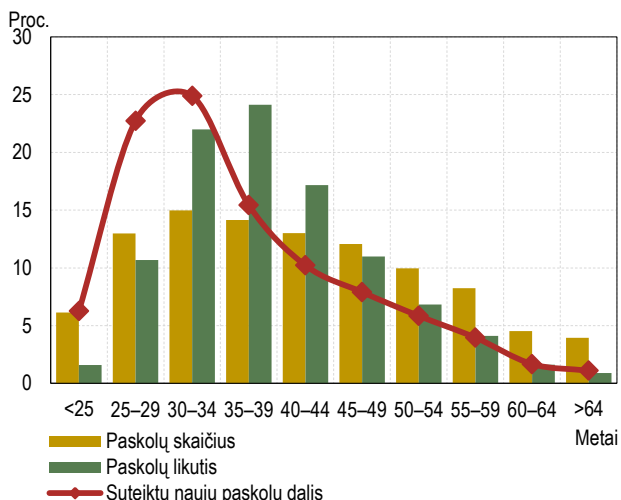
2017 m. pabaigoje didžiausia turimų paskolų vertė buvo tų namų ūkių, kurių suaugusių narių amžiaus vidurkis svyravo nuo 35 iki 39 m. Šios amžiaus grupės namų ūkiams teko ketvirtadalis visų namų ūkių turimų paskolų vertės ir 14,1 proc. paskolų skaičiaus. Vertinant naujai suteiktų paskolų vidutinio dydžio pasiskirstymą pagal paskolos gavėjo amžių matyti, kad hipotekos paskolų daugiausiai suteikiama vyresnio amžiaus namų ūkiams (35–39 m.). Kitos namų ūkiams suteiktos paskolos koncentruojasi jaunesnių gavėjų amžiaus grupėse (vartojimo ir finansinės nuomos (lizingo) – 30–34 m.; kitos paskolos ir kreditai – 25–29 m.).

Paskoloms gražinti skiriamų pajamų dalis pirmą kartą po ketverių metų didėjo ir 2017 m. vidutiniškai sudarė 28,5 proc. Palyginti su praėjusių metų apžvalgos duomenimis, namų ūkiai paskoloms gražinti skyrė 2,8 proc. punkto didesnę dalį savo pajamų. Hipotekos paskoloms gražinti buvo skiriama 25,2 proc. pajamų. Iš viso namų ūkių išlaidos paskoloms gražinti 2017 m. sudarė 2,0 mlrd. Eur, o vidutiniškai vienas paskolų turintis namų ūkis įsipareigojimams vykdyti per mėnesį skyrė 238 Eur.

Paskolos, už kurias buvo vėluojama mokėti įmokas, 2017 m. sudarė 2,7 proc. visų paskolų vertės. Vertinant pagal suteiktų paskolų vertę, analizuojamuoju laikotarpiu (kaip ir prieš metus) mažiausiai buvo vėluojama gražinti finansinės nuomos (lizingo) paskolas. Vartojimo paskolų gavėjų, 2017 m. vėlavusių mokėti įmokas, paskolos sudarė 8,5 proc. visų namų ūkiams suteiktų tokių paskolų vertės. Vertinant pagal paskolų skaičių, mažiausia pradelstų paskolų gražinimų dalis buvo tarp namų ūkių, turinčių hipotekos paskolas, – 5,1 proc. (1 proc. p. mažiau nei 2016 m.). Vertinant visas paskolų rūšis (pagal skaičių), iš viso analizuojamuoju laikotarpiu buvo vėluojama gražinti 8,4 proc. paskolų, t. y. 1,4 proc. punkto mažiau negu prieš metus.

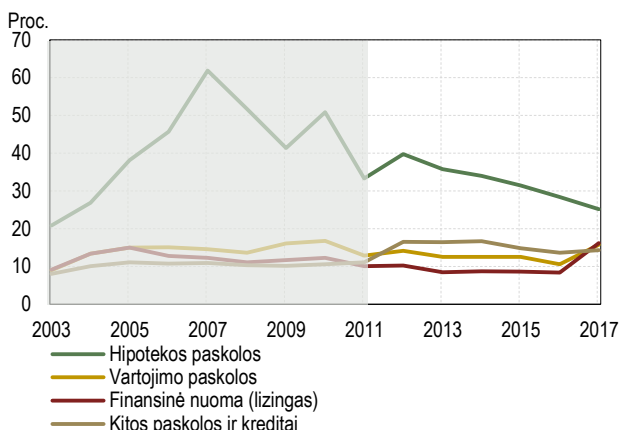
Pagal 2017 m. suteiktų paskolų vertę didžiausią dalį sudarė 30–39 m. paskolų gavėjai

Namų ūkių paskolų skaičiaus ir vertės (2017 m. pabaigoje) bei 2017 m. suteiktų naujų paskolų vertės pasiskirstymas pagal vidutinį suaugusių namų ūkio narių amžių

Finansinės nuomos (lizingo) ir vartojimo paskolų grąžinimui namų ūkiai skyrė didesnę dalį savo pajamų

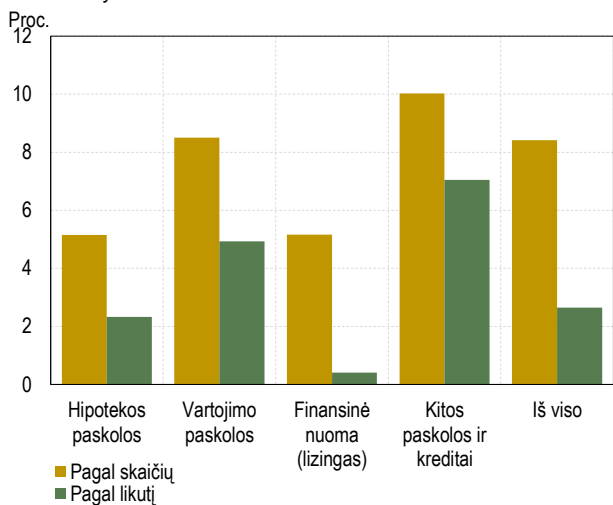
Namų ūkių pajamų dalis, skiriama nurodytos rūšies paskoloms grąžinti

Pastaba: skirtingame fone esančių laikotarpių duomenys nepalyginami dėl metodinių pasikeitimų, o 2011 ir 2012 m. duomenys turi būti lyginami su atsarga (žr. Metodikos pastabos).

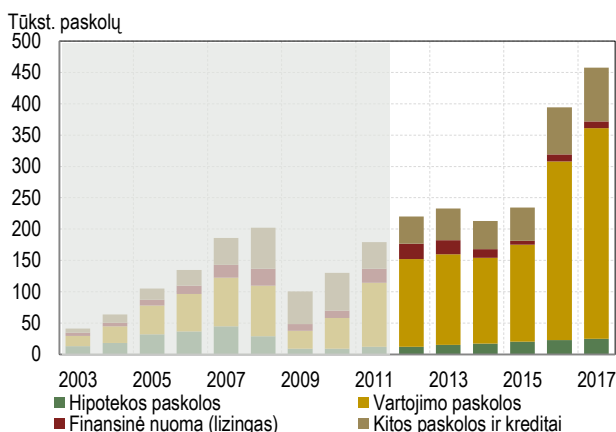
Pagal skaičių rečiausiai vėluojama grąžinti hipotekos paskolas, o pagal likutį – finansinės nuomos (lizingo)

Paskolų, už kurias vėluota mokėti įmokas, skaičiaus ir likučio vidutinės metinės dalys 2017 m.

Suteiktų naujų vartojimo paskolų skaičius 2017 m. ūgtelėjo 18 proc.

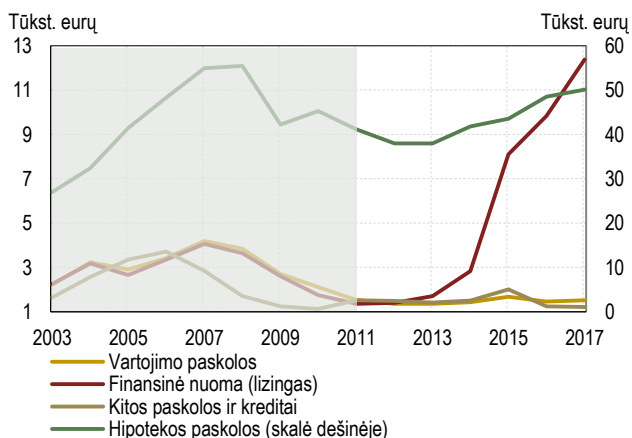
Per metus suteiktų paskolų skaičius pagal paskolos rūšį

Pastaba: skirtingame fone esančių laikotarpių duomenys nepalyginami dėl metodinių pasikeitimų, o 2011 ir 2012 m. duomenys turi būti lyginami su atsarga (žr. Metodikos pastabos).

Sparčiai augo naujų finansinės nuomos (lizingo) paskolų pradinė suma

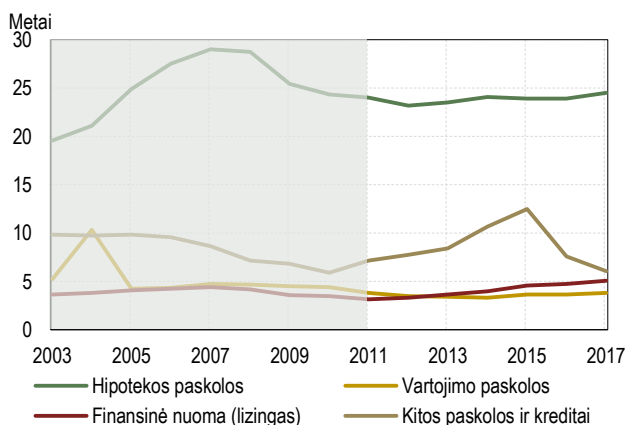
Per metus suteiktų paskolų vidutinis dydis

Pastaba: skirtingame fone esančių laikotarpių duomenys nepalyginami dėl metodinių pasikeitimų, o 2011 ir 2012 m. duomenys turi būti lyginami su atsarga (žr. Metodikos pastabos).

Naujų hipotekos ir finansinės nuomos (lizingo) paskolų vidutinė trukmė ilgėjo

Vidutinis svertinis suteiktų naujų paskolų grąžinimo laikotarpis

Pastaba: skirtingame fone esančių laikotarpių duomenys nepalyginami dėl metodinių pasikeitimų, o 2011 ir 2012 m. duomenys turi būti lyginami su atsarga (žr. Metodikos pastabos).